

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Confutantur tres primæ sententiæ, & quarta statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

fenfam, diverſa ratione: Nam quatenus reſpicit animam, & eſt illi diſconveniens, dicitur macula; quatenus reſertur ad pœnam, appellatur reatus ſeu obligatio pœnæ; quatenus verò provenit ex actione divinæ voluntatis ordinantis peccatorem ad pœnam, vocatur offenſa. Scotum ſequuntur Gabriel, Major, Almainus, & alii Nominales, quamvis in modo explicandi talem doctrinam, non nihil dividantur.

Alii docent cum Vazque hic diſp. 139. cap. 5. hominem tranſacto actu peccati non denominari habitualiter peccatorem ab aliquo ſibi intrinſeco, ſed ab extrinſeco, nempe à peccato actuali præterito, quod eſt phyſicè tranſierit, moraliter tamen perſeverare cenſetur, donec per penitentiam retractetur, & per inſuſionem gratiæ tollatur: unde illi Authores maculam peccati, ſeu peccatum habituale, in ſola denominatione extrinſeca, proveniente à peccato præterito non retractato, conſiſtere aſſeverant.

Alii verò illud ponunt in aliquo habitu, quo anima & voluntas manent converſæ habitualiter ad bonum commutabile ſicut ad ſinem ultimum, & à Deo averſæ. Ita Lorca, Martinez, Nunno, & alii, qui docent peccatum originale conſiſtere in converſione habituali ad creaturam: eodem enim modo, ſervatâ proportionem, de peccato habituali perſonali philoſophandum exiſtunt.

Denique S. Thomas hic art. 1. & 2. & alibi paſſim aſſerit maculam peccati non eſſe aliquid poſitivum, ſed formaliſter conſiſtere in privatione nitotris animæ in ordine ad ſuam cauſam, quæ eſt peccatum actuale. Unde ſit

S. II.

Conſutantur tres primæ ſententiæ, & quarta ſtatuitur.

Dico primò, maculam peccati non eſſe ordinationem paſſivam ad pœnam peccato debitam.

Probatur concluſio multipliciter. In primis enim priùs intelligitur in homine macula ex peccato relicta, quam deputatio ad pœnam; idè enim quis deputatur ad pœnam, quia eſt culpabilis ſeu peccator, & peccati maculâ infectus: Ergo deputatio ſeu ordinatio paſſivæ ad pœnam non eſt ipſa macula peccati, ſed ipſam priùs ſaltem naturâ ſupponit. Unde D. Thomas in 2. diſt. 42. in expoſit. textus ait quod macula eſt medium inter actum peccati & reatum, quaſi effectus actus, & fundamentum reatus.

Probatur ſecundò: Eſt Deus ſtatuiſſet nullam inferre pœnam peccato, adhuc eſſet anima poſt actum peccati maculata, immunda, & in ſtatu peccati: Ergo macula propriè non eſt ordinatio ad pœnam.

Tertiò: Dammati in inferno novas maculas contrahunt ex peccatis quæ ibi continuè committunt; & tamen cum non ſint ampliùs in ſtatu demerendi, ut pote in termino exiſtentes, non ordinantur à Deo ad novam pœnam: Ergo idem quod priùs.

Quartò: Remiſſi culpæ, & ablata maculâ, adhuc remanere poteſt ordinatio ad pœnam, quia in juſtificatione non ſemper pœna omnino remittitur, ſed mutatur æterna in temporalem, juxta illud Auguſtini: *Ne culpa putaretur parva, ſi cum ea ſintretur & pœna, prolixiorẽ eſſe voluit pœnam, quàm culpam: temporaliter enim*

detinet pœna, quem iam reum ad damnationem non detinet culpa. Ergo macula peccati non conſiſtit in ordinatione ad pœnam.

Denique macula apud omnes eſt de genere mali culpæ, cum ſit ipſum habituale peccatum, atque adèd nequit ab aliquo Dei actu, ſive per modum effectus, ſive per modum denominationis provenire: ordinatio verò paſſivæ peccatoris ad pœnam, procul dubio eſt de genere boni; nam bonum & juſtum eſt peccatorem ad pœnam deſtinari, imò eſt effectus vel denominatio ipſius actus divini deſtinantis: igitur ratio maculæ conſiſtere nequit in tali ordinatione.

Hæ rationes adèd convincentes ſunt ad demonſtrandum peccatum habituale non conſiſtere in deputazione paſſivæ ad pœnam, ut Scotiſta ſuum Magiſtrum interpretari conentur, & aſſerant ipſum per ordinem ſeu deputacionem ad pœnam intellexiſſe pœnæ condignitatem, & in eo collocari eſſentiam peccati habitualis. Verùm hæc interpretatio non juvat, nec ſententiam Scoti probabiliorẽ reddit: Nam condignitas pœnæ eſt proprietas conſequens culpam, ſicut condignitas præmi conſequitur bonitatem moralem actus meritorii: Ergo eſſentia peccati habitualis conſiſtere nequit in reatu ſeu deputacione ad pœnam, accepta pro condignitate pœnæ.

Confirmatur: Non idèd aliquis eſt peccator, quia eſt dignus pœnâ, ſed potius contra dignus eſt pœnâ, quia eſt peccator: Ergo peccatum habituale non conſiſtit in condignitate pœnæ.

Dico ſecundò, maculam peccati, ſeu peccatum habituale, non eſſe ſolam denominationem extrinſecam, delumptam à peccato actuali præterito.

Probatur primò: Peccatum habituale originale eſt aliquid nobis intrinſecum, & diſtinctum à peccato actuali Adami, atque ab eo derivatum, ut contra Pighium, & Catharinum diſputatione præcedenti oſtendimus: Ergo ſimiliter peccatum habituale perſonale erit aliquid nobis intrinſecum, diſtinctum à peccato actuali præterito, & non ſola denominatio extrinſeca ab illo petita. Conſequentiã pater: Tum quia peccatum habituale perſonale non minus debet eſſe intrinſecum, nec minus alicui phyſicè peccatorem adultum, quam peccatum habituale originale aſſicit parvulum: Tum etiam, quia ſi peccatum actuale Adami vim habet tranſfundendi in poſteros aliquid habituale intrinſecum, quod verè & propriè peccatum ſit, verèque & intrinſecè illos denominet peccatores, à fortiori relinquere debuit in Adamo aliquid habituale intrinſecum, per quod verè & propriè peccator diceretur: cumque eadem ſit ratio de peccato actuali aliorum hominum, dicendum eſt ex eo aliquid intrinſecum derivari, quo peccatores denominantur, & quod macula peccati, ſeu peccatum habituale dicitur.

Probatur ſecundò concluſio: Denominatio exprimens permanentiam & ſtatum, ſeu modum eſſendi fixum & quietum, non poteſt ſumi ab eo quod eſt tranſiens, & ſe habet per modum tendentiæ & motus; nam inter denominationem & formam denominantem debet eſſe proportio quantum ad modum eſſendi: Sed denominatio injuſti & peccatoris dicit aliquid permanens, & fixum ac quietum; peccatum verò actuale eſt quid tranſiens, & dicit fluxum & tendentiam in aliud: Ergo denominatio peccatoris non ſumitur

ur ab actu peccati præterito, sed ex aliquo termino intrinseco ab ipso in anima peccatoris relicto, & in ipsa habitualiter permanente, donec per gratiam justificantem tollatur.

38. Confirmatur à simili: Ita se habet quoad præsens denominatio peccatoris & injusti ad formam ex qua oritur, sicut opposita denominatio justi & sancti ad formam unde sumitur: Sed hæc secunda denominatio, ex eo quod exprimit statum subiecti, & modum essendi in illo fixum & permanentem, nequit desumi ab aliqua operatione vel actu secundo, quantumvis optimo & perfecto, sed solum à gratia justificante, quæ est forma habitualis & permanens: Ergo neque illa prima poterit ob eandem rationem desumi ab actu pravo & peccaminoso, sed solum ab aliqua ratione, quæ sit habitualis & permanens, qualis est gratia privatio.

39. Confirmatur amplius: Ab habitu vel forma permanente non potest sumi immediatè denominatio exprimens tendentiam & motum, uti est denominatio peccantis, vel denominatio merentis: Ergo neque ab eo quod est tendentia & motus, sicut sunt peccatum actuale, & actus charitatis, sumi poterunt denominationes exprimentes permanentiam & statum, uti exprimentur denominatio peccatoris, & denominatio justi.

Dico tertio, maculam peccati, seu peccatum habituale, non esse habitum inclinantem voluntatem ad bonum commutabile ut ad ultimum finem.

40. Probatur primo, ex D. Thoma in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 2. in sed contra, ubi sic dicitur: *Ex peccato non remanet positivè aliquid in anima, nisi dispositio vel habitus, quæ consequuntur peccatum ex parte actus, ex quo aliquid ponit: Sed macula non est dispositio ex actu causata, nec habitus; quod patet ex hoc quod dispositio & habitus possunt sine gratia destrui per contrariam consuetudinem. ... macula autem sine gratia non auferitur: Ergo macula non ponit aliquid positivè in anima.* Adde quod per justificationem tollitur omnino macula, & tamen non tolluntur omnino prava dispositiones & habitus vitiosi: Ergo macula non est prava aliqua dispositio vel habitus.

41. Probatur secundo: Finis ultimus peccatoris est bonum proprium & privatum ipsius, ut patet in disputatione sequenti: At circa bonum proprium & privatum nullus constituitur habitus, cum voluntas, utpote inclinatio totius suppositi, sit circa tale bonum per se ipsam sufficienter determinata, ut in tractatu de virtutibus ostensum est: Ergo macula peccati non potest consistere in habitu inclinante voluntatem ad bonum commutabile ut ad ultimum finem.

42. Probatur tertio: Habitus convertens voluntatem ad ultimum finem, debet illam sibi secundum omnes inclinationes & affectus subijcere, eamque adæquatè & rotatè tali fini subordinare; cum ratio ultimi finis sine tali subiectione & subordinatione salvari nequeat: Sed nullus habitus à voluntate productus potest id præstare, cum sit minoris & inferioris virtutis quam ipsa voluntas, sicut omnis effectus æquus est inferior suæ causæ: Ergo macula peccati non potest consistere in habitu à voluntate producto, ipsam inclinante seu convertente ad creaturam tanquam ad ultimum finem.

43. Confirmatur: Idcirco habitus charitatis potest convertere nostram voluntatem ad Deum

Tom. III.

A sicut ad finem ultimum, quia cum non sit ejus effectus, neque virtute aut actibus ejus acquisitus, sed participatio voluntatis divinx, & à Deo infusus, est omnino superior ipsa voluntate, quam convertit, & hac ratione potest eam sibi, & Deo ut ultimo fini adæquatè subijcere: Ergo cum habitui malo hæc superioritas respectu voluntatis peccantis nullo ex capite possit accedere, non est quo pacto eam plenè sibi subijciat, & ad creaturam tanquam ad finem ultimum inclinet & convertat.

Denique suadetur conclusio: Habitus non generantur, nec destruuntur, nisi per plures actus repetitos, ut communiter docent Philosophi: Sed macula peccati per unicum actum peccaminosum causatur in anima, & per unicum charitatis & contritionis actum deletur: Ergo non est habitus.

Dico ultimo, maculam peccati mortalis, seu peccatum habituale, quatenus est morale, esse privationem nitoris gratiæ sanctificantis, cum respectu ad actum peccati præcedentem, à quo causatur. Ita expressè docet S. Thomas variis in locis: Nam hic quæst. 86. art. 1. ad 3. sic ait: *Macula non est aliquid positivè in anima, nec significat privationem solam, sed significat privationem quandam nitoris anima in ordine ad suam causam, quæ est peccatum: & ideo diversa peccata diversas maculas inducunt. Et est simile de umbra, quæ est privatio luminis ex objecto alicujus corporis, & secundum diversitatem corporum objectorum diversificantur umbra.* Et in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 2. *Ipsa macula* (inquit) *quantum in se est, nihil ponit de essentia sua nisi privationem gratiæ, sed ponit ut causam obstaculum peccati, quod obstat ad gratiæ receptionem, & propter hoc etiam macula, tenebra dicitur.* Item quæst. 3. de potent. art. 6. ad 23. sic habet: *Dicendum quod macula in anima non ponit naturam aliquam, sed solum gratiæ privationem, tamen cum respectu ad actum peccati præcedentem, qui hujus privationis causa fuit, vel esse potuit.* Ex quibus locis non solum habemus quòd macula nihil positivum dicat, sed etiam quòd sit privatio gratiæ cum connotatione ad suam causam, scilicet peccatum actuale præcedens: si enim esset privatio sine prædicto ordine, cum omnia peccata conveniant ex parte aversionis & privationis gratiæ, sequeretur quòd omnium peccatorum esset una macula, quod est absurdum: tot enim sunt maculæ, quot peccata actualia quæ committuntur, ut infra dicemus.

Potest etiam suaderi conclusio ratione: Primo quia id quod primo & per se excluditur per justificationem, est macula peccati, seu peccatum habituale; cum justificatio impii sit remissio peccatorum, ut ostendit D. Thomas infra quæst. 1. art. 1. Sed quod primo & per se per justificationem excluditur, est privatio gratiæ, cum ejus infusio sit terminus ad quem justificationis, ut Theologi docent in tractatu de gratia, unde S. Doctor ibidem art. 2. ait quod *non posset intelligi remissio culpe, si non adesset infusio gratiæ*: Ergo macula peccati, seu peccatum habituale, in privatione nitoris gratiæ sanctificantis consistit.

Probatur secundo: Per illud homo constituitur debet peccator & injustus habitualiter, cujus oppositum constituit illum habitualiter sanctum & justum; cum denominationes oppositæ à formis seu rationibus oppositis petendæ sint: Sed gratia sanctificans immediatè constituit hominem sanctum & justum habitualiter: Ergo ejus

Mmm

ptiva-

privatio immediatè illum denominat & constituit peccatorem & injustum habitualiter; & per consequens in tali privatione ipsum peccatum habituale formaliter & immediatè consistit.

38. Tertiò: Eodem proportionali modo philosophari debemus de peccato habituali personali, sicut de originali: Sed peccatum habituale originale in privatione justitiæ originalis, ut voluntaria voluntate capitis, formaliter consistit, ut disputatione præcedenti vidimus: Ergo etiam peccatum habituale personale consistit in privatione gratiæ sanctificantis, ut voluntaria voluntate propria ejus qui illam habet.

39. Confirmatur: Sicut privatio originalis justitiæ habet quicquid requiritur ut sit formaliter peccatum habituale originale, ut ibidem ostendimus; ita & privationi gratiæ sanctificantis nihil deest ex his quæ requiruntur ut sit peccatum habituale personale; est enim habitualis & voluntaria aversio à Deo ut fine ultimo & supernaturali, sicut ipsa gratia sanctificans est unio & conversio habitualis ad Deum ut finem ultimum & supernaturalem: Ergo &c.

40. Denique probatur conclusio: Cum peccatum habituale non consistat in deputatione ad poenam, nec in denominatione extrinseca, desumpta à peccato actuali præterito, nec in habitu inclinante voluntatem ad bonum commutabile ut in ultimum finem, ut præcedentibus conclusionibus ostensum est, vix aliud restat per quod constituitur, quam privatio gratiæ sanctificantis.

41. Adverte autem, me dixisse in conclusione, peccatum habituale, quatenus mortale est: quia si loquamur de peccato habituali secundum se, & abstrahendo à mortali, consistit in privatione conformitatis ad legem, seu rectitudinis rationis, talis enim privatio ex quoocunque peccato in anima relinquatur; ex solo autem peccato mortali, privatio gratiæ sanctificantis causatur. Unde D. Thomas hic art. 1. utriusque privationis meminit, dum ait: *Anima hominis duplicem habet nitorem (quo privatur per peccatum) unum quidem ex resurgentia luminis naturalis rationis, per quam diriguntur in suis actibus; alium verò ex resurgentia divini luminis, scilicet sapientiæ & gratiæ, per quam etiam homo perficitur ad bonè & decenter agendum.*

§. III.

Præcipua objectiones solvuntur.

42. **O**bjicies primò: D. Thomas infra quæst. 113. art. 1. docet justificationem impij non esse simplicem mutationem, sed motum à contrario in contrarium, atque adeò à positivo in positivum: Ergo censet peccatum habituale, quod est terminus à quo justificationis, esse aliquid positivum, & non solum privationem gratiæ sanctificantis. Unde qu. 28. de verit. art. 6. dicit quod *culpa aliquid ponit, & non solum absentiam gratiæ.*

43. Respondeo primò, D. Thomam non intendere, terminum à quo justificationis esse propriè & rigorosè contrarium, ut contingit in alijs moribus strictè sumptis, puta calefactionis, aut dealbationis; sed largè & impropriè, ut dici solent contraria quælibet opposita, inter quæ cadit medium, sive utrumque sit positivum, sive unum positivum & alterum privativum.

44. Secundò responderi potest, concessio Antecedente, distinguendo Consequens: Ergo censet peccatum habituale esse quid positivum, secundum id quod importat in recto, nego: se-

A cundum illud quod dicit in obliquo & de connotato, concedo: nam sub hac ratione importat peccatum actuale præteritum, ex quo habituale ortum duxit; & rationem offensiæ Deo illata per actum peccati, & non solum absentiam seu privationem gratiæ. Ex quo patet solutio ad aliud testimonium ex quæst. 28. de verit. desumptum.

B Objicies secundò: Si quis offendat alium quem Regem, post actum offensiæ nihil aliud remanet quam reatus, seu deputatio ad poenam: Ergo similiter dum quis offendit Deum, post actum offensiæ nihil remanet in peccatore quam reatus poenæ æternæ; & ita macula peccati nihil aliud erit quam reatus seu deputatio ad poenam æternam.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiæ, & paritatem. Ratio discriminis est, quia amicitia Regis nihil intrinsecum ponit in eo quem diligit, bene tamen amicitia Dei consistens in gratia & charitate: quare licet dum quis offendit Regem, & amicitiam ejus amittit, nihil intrinsecum perdat, bene tamen qui offendit Deum, amittit enim habitum gratiæ & charitatis; subindeque per talem offensam in eo causatur gratiæ privatio, quæ macula animæ dicitur, & licet in peccatore post actum peccati, præter reatum poenæ æternæ, macula peccati remanet. Unde inter propositiones Michaëlis Baii, à Pio V. & Gregorio XIII. damnatas, hæc erat 56. *In peccato duo sunt, actus, & reatus: transeunte autem actu, nihil remanet nisi reatus sive obligatio ad poenam.*

C Objicies tertio: Homo transacto actu peccati, non solum manet habitualiter aversus à Deo, sed etiam conversus habitualiter ad creaturam, seu ad bonum commutabile tanquam in ultimum finem: Sed hæc conversio fieri nequit nisi per habitum positivum moraliter malum: Ergo in peccatore, transacto actu peccati, remanet prava aliqua dispositio, seu habitus inclinans & convertens voluntatem ad bonum commutabile ut ad ultimum finem, in quo peccatum habituale consistit. Major est certa, nam homo semper habet aliquem finem ultimum, cui adhæret vel in actu vel in habitu: Ergo sicut existens in statu gratiæ, est habitualiter conversus in Deum ut in finem ultimum; ita existens in statu peccati mortalis, erit conversus ad creaturam, seu ad bonum commutabile, tanquam ad ultimum finem. Minor verò suadetur: nam talis conversio ex ipso nomine importat & exprimit quid positivum, sicut aversio privationem; ex eo autem quod est ad bonum commutabile tanquam ad finem ultimum, atque adeò perversa & peccaminosa, debet fieri per aliquid de genere mali; cumque sit conversio habitualis, oportet ut positivum per quod fit, habeat rationem mali habitus.

D Confirmatur: In voluntate peccatoris nihil aliud excogitari potest pro constituenda tali conversione, nisi vel ipsa voluntatis natura, vel privatio habitus charitatis, per quem erat antea in Deum ut ultimum finem conversa, vel aliquis habitus vitiosus & pravus: Sed non constituitur per primum, natura enim voluntatis eadem est sub gratia, & sub peccato, & sub conversione tum ad Deum, tum ad commutabile bonum, & ita nequit per seipsam ullam ex his conversionibus constituere. Neque per secundum, quia conversio, ut dicebamus, ex ipso nomine